

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

**Directoraat-generaal
Economie en Digitalisering**
Directie Algemene Economische
Politiek

Auteur

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

TER BESLISSING

Datum

26 juni 2023

Kenmerk

DGED-AEP / 33312920

ZK 25562

Kopie aan

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Bijlage(n)

3

nota

Beslisnota evaluatie regelingen CBS

Parafenroute

[Redacted] [Redacted] [Redacted]
[Redacted] [Redacted] [Redacted]
[Redacted] [Redacted] [Redacted]
[Redacted] [Redacted] [Redacted]

Aanleiding

In 2020 zijn na signalen van marktpartijen en de analyse en het advies van Van Hulst¹ aan de Minister van EZK de Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregel taakuitoefening CBS opgesteld. Het doel van deze regelingen was om meer duidelijkheid te scheppen over de rolverdeling tussen private statistische dienstverleners en het CBS en om een relatieverbetering tussen deze partijen te bewerkstelligen. Onderzoeksbureau KWINK groep heeft deze regelingen nu geëvalueerd. Deze evaluatie wordt tezamen met een kabinetsreactie en bestuurlijke reactie van het CBS aan de Kamer aangeboden.

Geadviseerd besluit

Instemmen met kabinetsreactie (bijlage 1) en instemmen deze samen met de evaluatie (bijlage 2) en bestuurlijke reactie van het CBS (bijlage 3) aan te bieden aan de Kamer.

Kernpunten

- Uitkomsten evaluatie: De Kamerbrief beschrijft de uitkomsten van de evaluatie van KWINK. KWINK concludeert dat de meerderheid van de beoogde doelen (deels) is behaald, maar dat de gewenste relatieverbetering niet is bereikt. KWINK constateert dat een beperkt aantal marktpartijen en een branchevereniging kritisch is over de inhoud van de regelingen. Over deze regelingen loopt op dit moment ook een hoger beroep tegen de Staat der Nederlanden, aangespannen door de branchevereniging Data & Insights Network (D&IN, voorheen MOA).

¹ Op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft de heer Van Hulst vanuit een onafhankelijke positie geadviseerd over heldere uitgangspunten voor het CBS bij statistische diensten in opdracht.

- Aanbevelingen en toezeggingen in kabinetsreactie: De aanbevelingen uit de evaluatie voor EZK gaan enkel in op relatieverbetering. Belangrijk is dat KWINK stelt dat strengere regelgeving hiervoor niet de oplossing zal bieden. De kabinetsreactie deelt deze opvatting en neemt de aanbeveling over om gezamenlijk met het CBS nader in gesprek te gaan met betrokken marktpartijen na de uitspraak in het hoger beroep. In de evaluatie wordt het CBS aanbevolen om de door het CBS gebruikte terminologie over statistische diensten (kortweg wettelijke taak CBS of marktstatistiek) te verhelderen, wat de relatie tussen marktpartijen en het CBS kan verbeteren. In de kabinetsreactie wordt toegezegd om hierover met het CBS in gesprek te gaan.

Toelichting

Belangrijke observaties KWINK

- Uit het onderzoek is gebleken dat de meeste partijen op wie de regelingen (mogelijk) effect heeft, geen (kritische) mening hebben over de beleidsregel en de ministeriële regeling.
- Een klein aantal marktpartijen (waaronder een branchevereniging) heeft zich in dit onderzoek wel uitgesproken kritisch uitgelaten, in de eerste plaats over de inhoud van de regelingen.
- Het CBS heeft processen ingericht om de regelingen na te leven. Ook heeft het CBS conform de beleidsregel een onafhankelijke klachtencommissie ingesteld waar partijen terecht kunnen indien zij menen dat het CBS zich niet houdt aan de regels. Jaarlijks stelt de Competitive Neutrality Officer (CNO) van het CBS een openbaar toegankelijke rapportage op met een overzicht van de uitvoering en naleving van de regelingen.

Conclusies KWINK bij de doelen

- Een doel van de regelingen is meer duidelijkheid scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS. KWINK concludeert dat de beleidsregel op punten duidelijk heeft gemaakt wat het CBS wel en niet mag, maar dat de bestaande onduidelijkheid over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen niet volledig is weggenomen.
- Het doel van de beleidsregel om opdrachtgevers van overheidspartijen bewust de afweging te laten maken of zij het CBS of een marktpartij voor statistische dienstverlening willen inschakelen is bereikt. Uit de evaluatie komt echter wel naar voren dat opdrachtgevers reeds een bewuste afweging maakten.
- Een van de doelen van de ministeriële regeling is om de werkzaamheden voor derden door het CBS in te perken. Er zijn indicaties dat dit doel bereikt is. De belangrijkste indicatie is dat derden zelf, verschillende marktpartijen en een publieke partijen in gesprekken hebben aangegeven dat ze hebben gemerkt dat het CBS strikter is geworden.
- KWINK concludeert tot slot dat de regelingen niet hebben geleid tot een relatieverbetering tussen het CBS en kritische marktpartijen en een branchevereniging.

Rechtszaak

- D&IN is eind 2021 een rechtszaak begonnen tegen de Staat (EZK), en het CBS heeft zich hierbij gevoegd.
- D&IN meent dat de regelingen niet ver genoeg gaan in het beperken van de aanvullende statistische dienstverlening door het CBS voor overheden. De ministeriële regeling heeft echter expliciet geen betrekking op overheidspartijen en perkt de werkzaamheden van het CBS voor overheidspartijen dus ook niet in. Het van overheidswege verrichten van

statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap is immers de wettelijke taak van het CBS.

- De rechter heeft op 31 augustus 2022 uitspraak gedaan en oordeelt dat de regelingen niet in strijd zijn met de Wet op het CBS. In eerste aanleg zijn de Staat en het CBS hiermee in het gelijk gesteld en de vorderingen van D&IN zijn afgewezen.
- D&IN heeft echter hoger beroep aangetekend. Momenteel loopt het hoger beroep nog.

Onderzoek

- De evaluatie is uitgevoerd door onafhankelijk onderzoeksbureau KWINK Groep.
- Dit onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie van EZK onder onafhankelijk voorzitterschap van een lid van ABDTOPConsult.